วิทยาลัยนิเทศศาสตร์
College of Communication Arts

บทที่ 1:
ทบทวนแนวคิดการสื่อสาร

สัปดาห์ที่ 2

ผศ.วิภาณี แม้นอินทร์

© TemplatesWise.com

☺ความหมายของ “การสื่อสาร” ☺

คือ กระบวนการของการถ่ายทอดสาร (Message) จากบุคคลฝ่ายหนึ่งเรียกว่าผู้ส่งสาร (Source)ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่าผู้รับสาร (Receiver) โดยผ่านสื่อ (Channel)

☺ความหมายของ “การสื่อสาร” ☺

ออสกูด กล่าวว่า การสื่อสารเกิดขึ้นเมื่อฝ่ายหนึ่งคือ “ผู้ส่งสาร” สร้างอิทธิพลเหนืออีกฝ่ายหนึ่งซึ่งได้แก่ “ผู้รับสาร” โดยใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ซึ่งส่งผ่านสื่อที่เชื่อมระหว่างสองฝ่าย

☺ความหมายของ “การสื่อสาร” ☺

ณัฏฐ์ชุดา วิจิตรจามรี (2561) กล่าวว่า การสื่อสารมีหลายแง่ ดังนี้

☑ คือ พฤติกรรมของบุคคลที่ก่อให้เกิดความหมาย

☑ คือปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยอาศัยระบบสัญลักษณ์และข่าวสาร

☑ การส่งข้อมูล ความคิด อารมณ์ ประสบการณ์และอื่น ๆ โดยการใช้สัญลักษณ์คำ รูปภาพ ตัวเลข แผนภูมิ และอื่น ๆ

☑ เป็นกระบวนการถ่ายทอดความคิดจากแหล่งหนึ่งไปยังผู้รับโดยตั้งใจที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้รับ

☑ การส่งและรับข่าวสารโดยบุคคลเดียวหรือหลายคน อาจถูกบิดเบือนด้วยสิ่งรบกวนภายใน สภาพแวดล้อม และมีโอกาสที่จะทำให้เกิดข้อมูลตอบกลับจากผู้รับสาร

☺สรุปความหมายของ “การสื่อสาร” ☺

การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของมนุษย์ด้วยสัญลักษณ์ต่าง ๆ ผ่านภาษาพูด ภาษาเขียน สัญลักษณ์หรือการแสดงออกด้วยภาษาท่าทาง หรือผ่านสื่อซึ่งเชื่อมโยงคู่สื่อสารเพื่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกัน

☺กระบวนการสื่อสาร☺

ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน

1. ต้องมีที่มาของข่าวสาร
2. ต้องมีการเข้ารหัส การส่งสัญญาน โดยผ่านช่องทางที่เหมาะสม
3. ต้องมีช่องทาง/เครื่องมือ
4. ต้องมีผู้รับสาร
5. ต้องมีการถอดรหัส

***และมักจะมี Feedback เสมอ ๆ

องค์ประกอบของการสื่อสาร

ผู้ส่งสาร → ข่าวสาร → ช่องทาง/สื่อ → ผู้รับสาร

(Sender) (Message) (Channel) (receiver)

ปฏิกิริยาโต้ตอบ

- ทักษะในการสื่อสาร
- ทัศนคติ
- ความรู้
- ระบบสังคม และวัฒนธรรม

- เนื้อหา
- รูปแบบ
- การนำเสนอ

- ประสาทสัมผัสทั้ง 5

หรือ

- สื่อธรรมชาติ
- สื่อมนุษย์
- สื่อสิ่งพิมพ์
- สื่อมวลชน
- สื่ออิเลคทรอนิกส์
- สื่อเคลื่อนที่
- สื่อพื้นบ้าน
- สื่อสังคมออนไลน์

- ทักษะในการสื่อสาร
- ทัศนคติ
- ความรู้
- ระบบสังคมและวัฒนธรรม

แบบจำลองกระบวนการสื่อสารของอริสโตเติล

อริสโตเติล อธิบายว่าการสื่อสารเกิดขึ้นเมื่อ ผู้พูด สร้างสาร หรือเรียบเรียงความคิดที่ต้องการสื่อสารในรูปของ คำพูด แล้วส่งไปยัง ผู้ฟัง ทั้งนี้โดยผู้พูดมีเจตนาในการโน้มน้าวใจแนวคิดดังกล่าวปรากฏในภาพที่ 3.1

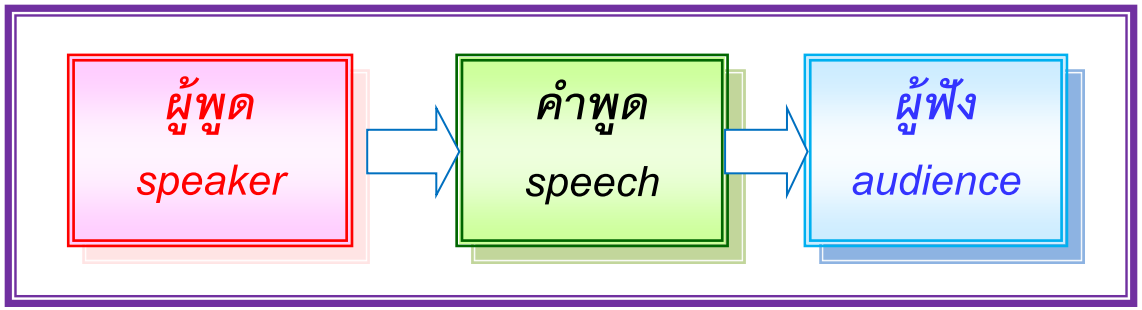

แม้ว่าแบบจำลองกระบวนการสื่อสารของอริสโตเติลจะมุ่งเน้นการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ และเป็นแบบจำลองการสื่อสารทางเดียวก็ตาม

แต่แบบจำลองนี้เป็นแบบจำลองคลาสสิกซึ่งเป็นต้นแบบของแบบจำลองในปัจจุบัน เนื่องจากองค์ประกอบซึ่งอริสโตเติลเสนอไว้ถูกนำมาประยุกต์ใช้เป็นองค์ประกอบหลักในแบบจำลองกระบวนการสื่อสารทุกแบบจำลองในรูปของ ผู้ส่งสาร สาร และ ผู้รับสาร

แบบจำลองกระบวนการสื่อสารของลาสเวลล์

"ใคร พูด อะไร ผ่าน สื่อใด ถึง ใคร เพื่อ ให้เกิดผลอะไร"

"Who says what in which channel to whom with what effect."

จากคำถามข้างต้นสรุปได้ว่า ในทรรศนะของลาสเวลล์นั้น การสื่อสารประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ ผู้รับสาร และผลของการสื่อสาร ซึ่งแสดงในลักษณะของแบบจำลองได้ตามภาพที่ 3.2 ดังนี้

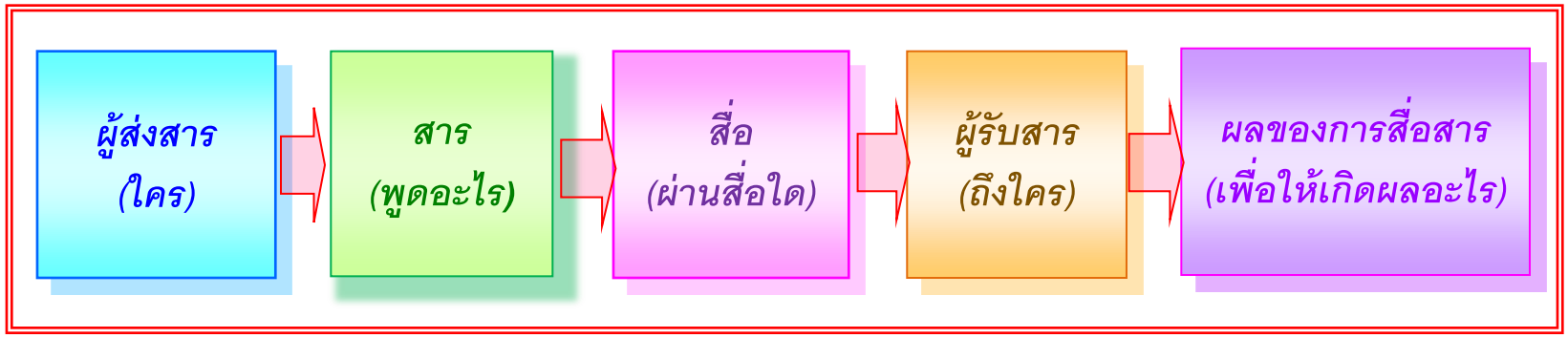

ภาพที่ 3.2 แบบจำลองกระบวนการสื่อสารของลาสเวลล์ (The Lasswell model)

แบบจำลองกระบวนการสื่อสารของแชนนอนและวีเวอร์

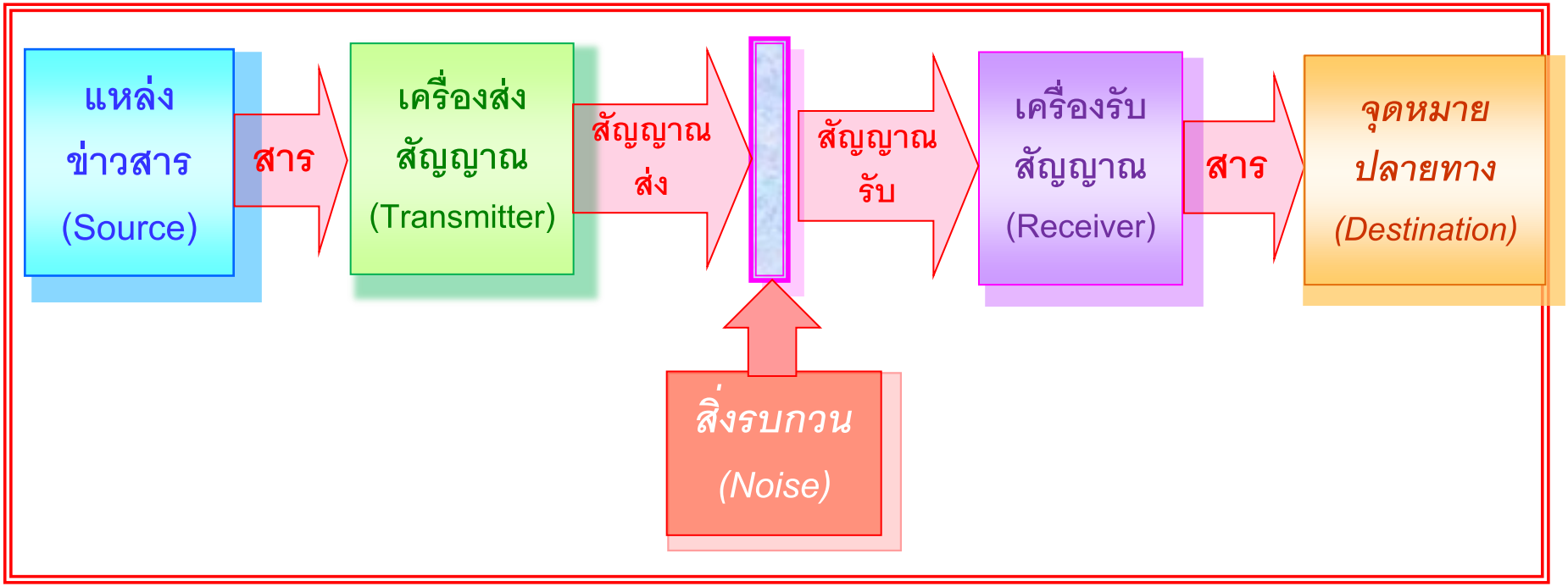

ภาพที่ 3.3 แบบจำลองกระบวนการสื่อสารของแชนนอน และ วีเวอร์

(The Shannon and Weaver's model)

แบบจำลองกระบวนการสื่อสารของแชรมม์: แบบที่ 1

ตามแนวความคิดของแชรมม์ กระบวนการสื่อสารประกอบด้วยผู้ส่งสาร (source) ผู้เข้ารหัส (encoder) สัญญาณ (signal) ผู้ถอดรหัส (decoder) และผู้รับสาร (destination) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันดังนี้

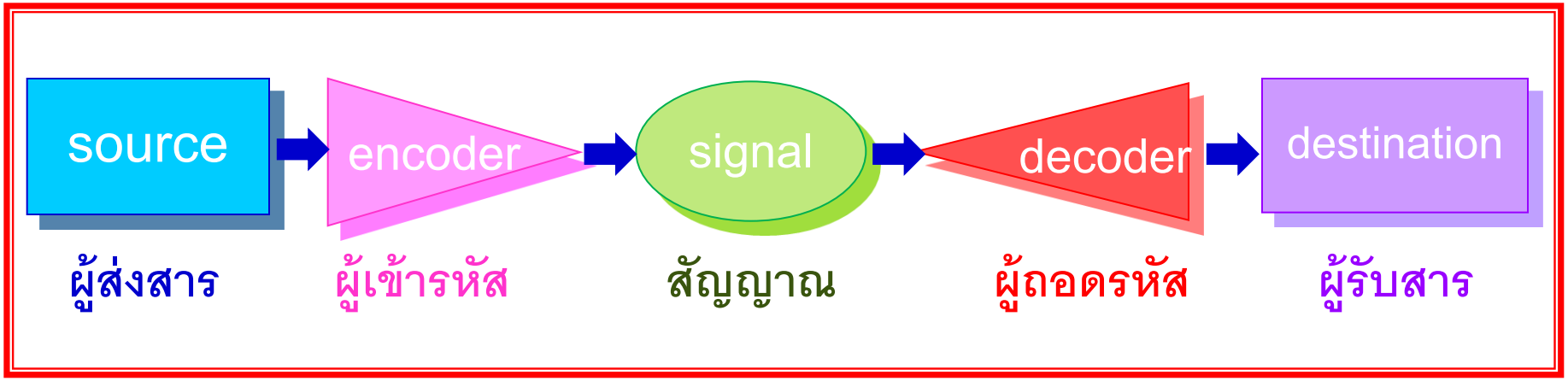

ภาพที่ 3.4 แบบจำลองกระบวนการสื่อสารของแชรมม์ (The Schramm model)

แบบจำลองกระบวนการสื่อสารของแชรมม์: แบบที่ 2

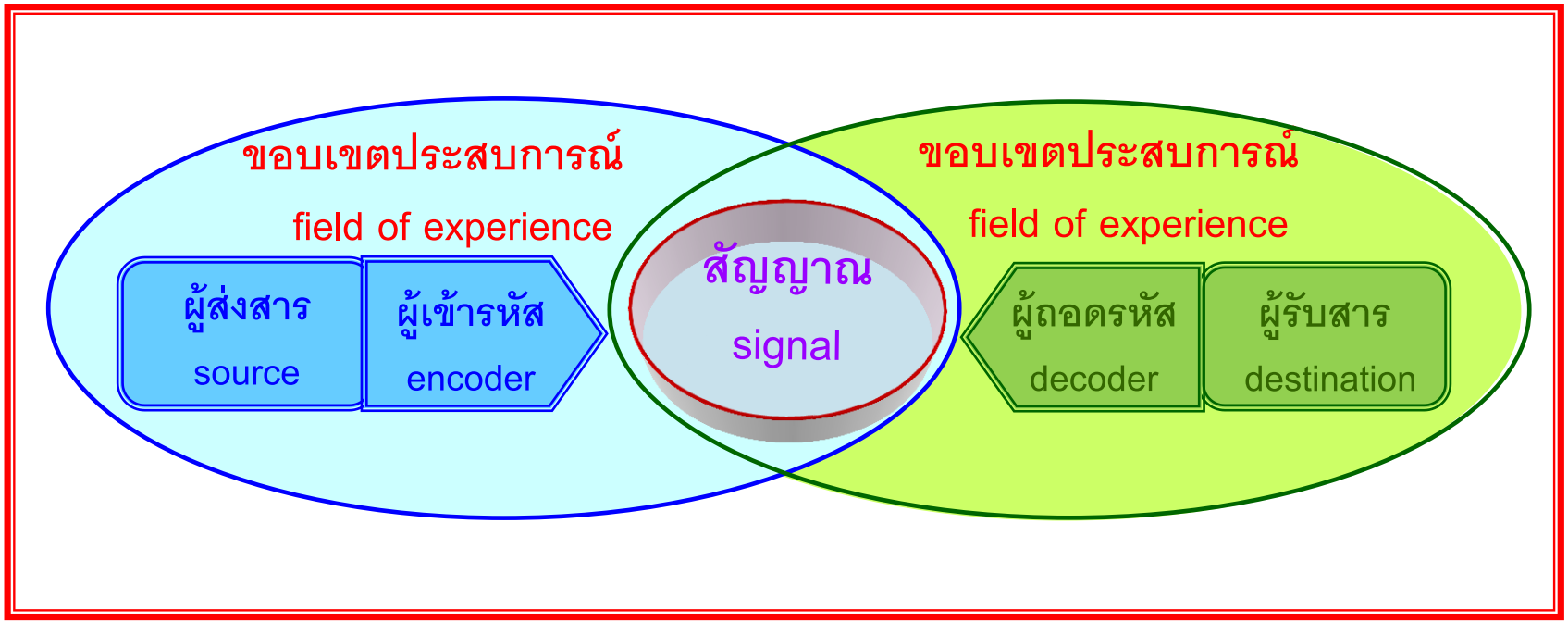

ภาพที่ 3.5 แบบจำลองกระบวนการสื่อสารของแชรมม์

(The Schramm model)

แบบจำลองกระบวนการสื่อสารของแชรมม์และออสกูด

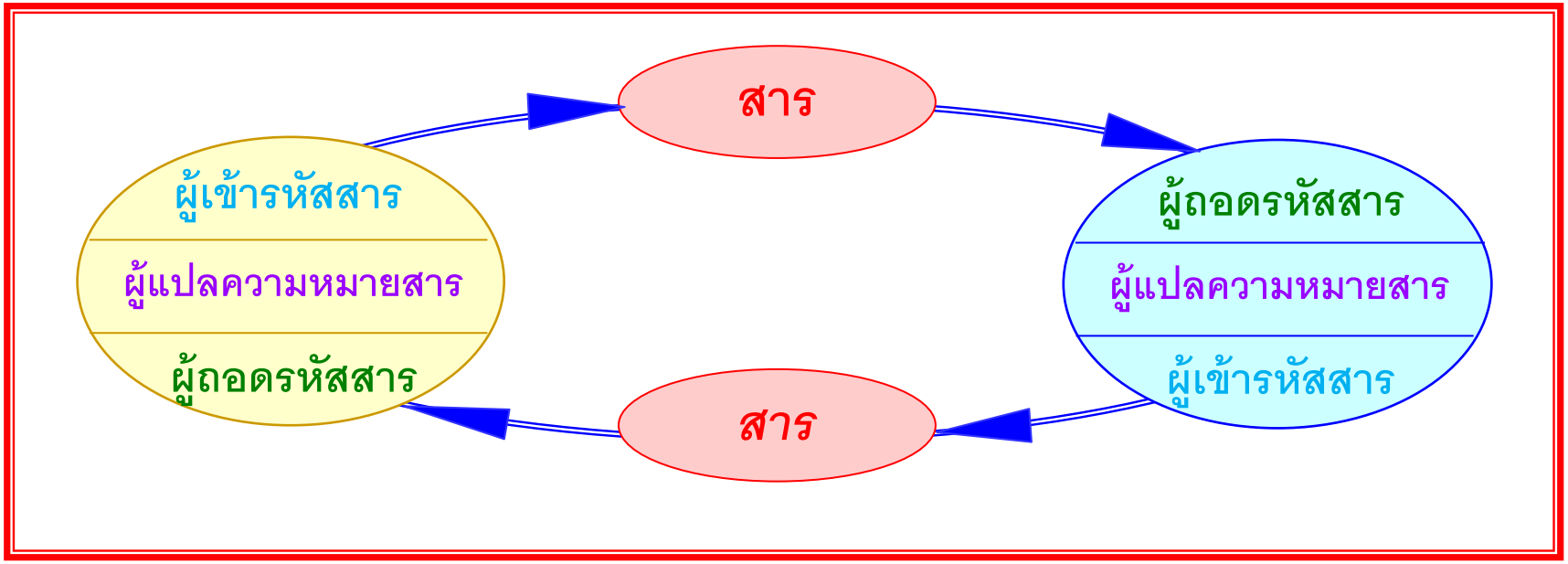

ภาพที่ 3.6 แบบจำลองกระบวนการสื่อสารของแชรมม์ และ ออสกูด

(The Schramm and Osgood model)

แบบจำลองกระบวนการสื่อสารของเบอร์โล

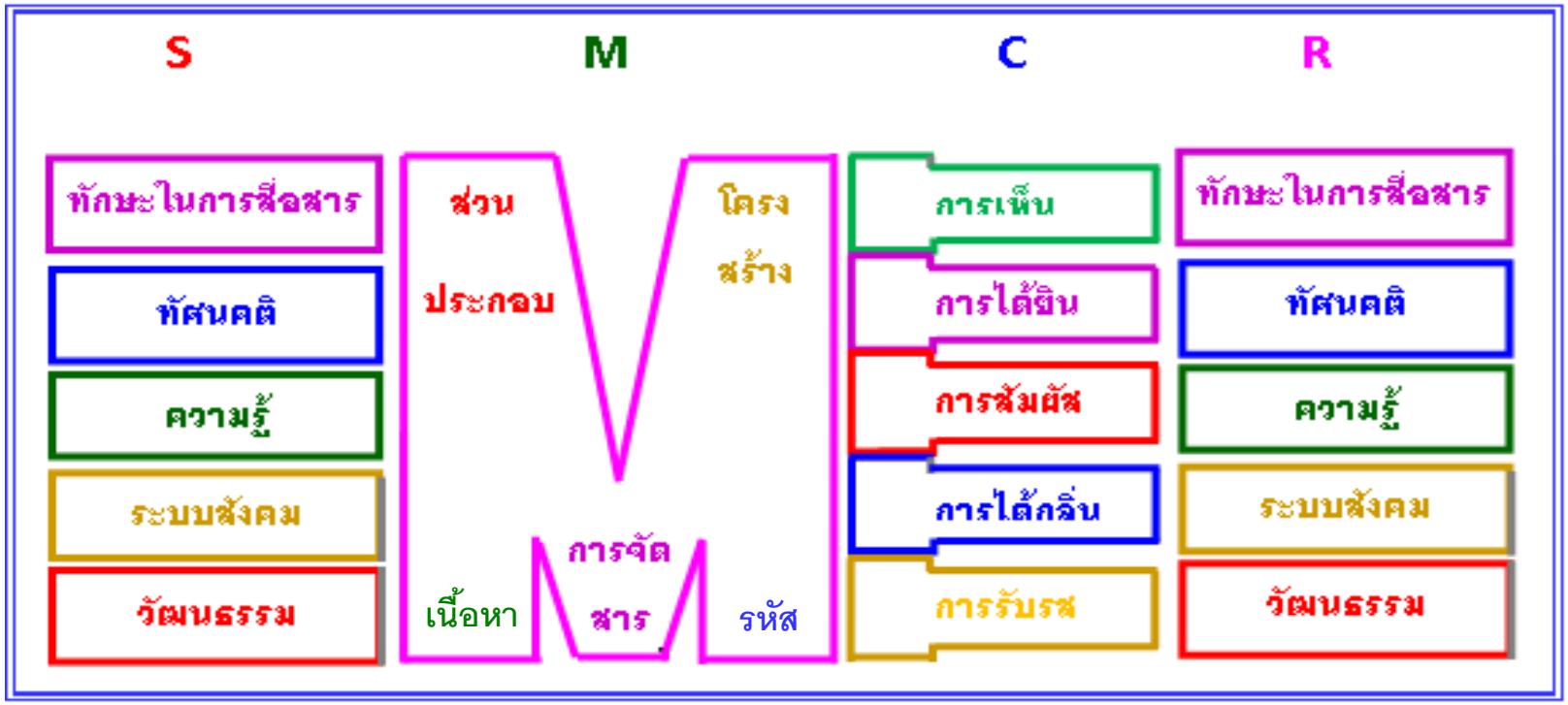

ภาพที่ 3.11 แบบจำลองกระบวนการสื่อสารของเบอร์โล

(The Berlo model/The SMCR model)

แบบจำลองกระบวนการสื่อสารของแดนซ์

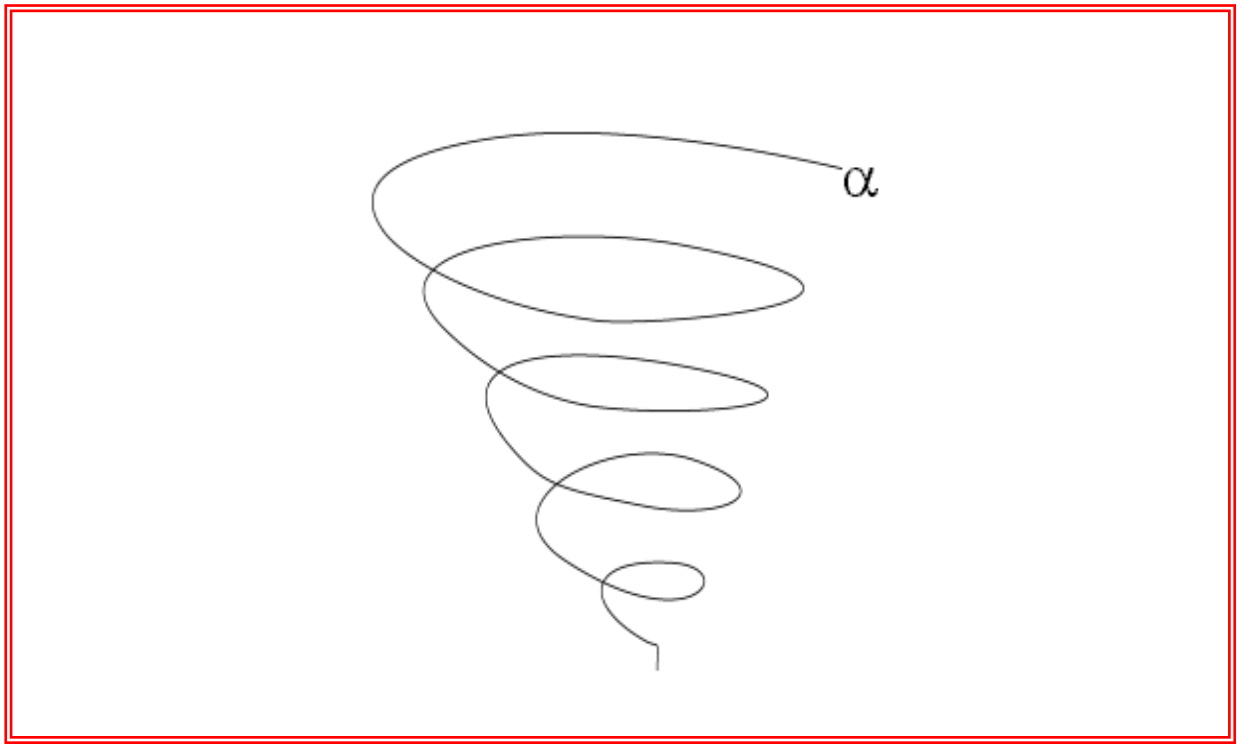

ภาพที่ 3.12 แบบจำลองการสื่อสารของแดนซ์

(The Dance model/Dance's communication helix)

☺รูปแบบการติดต่อสื่อสาร☺

1. การติดต่อสื่อสารด้วยคำพูด (Verbal communication)

2. การติดต่อสื่อสารโดยไม่ใช้คำพูด (Non-verbal communication)

2.1 การแสดงออกทางกริยาท่าทาง ใบหน้า

2.2 การแตะต้อง สัมผัส

2.3 การนำเสนอตนเอง

3. การติดต่อโดยใช้สัญลักษณ์

เช่น เครื่องหมายต่าง ๆ โลโก้ เสียงกระดิ่ง เครื่องหมายจราจร เครื่องแบบ เป็นต้น

4. การติดต่อสื่อสารด้วยรูปภาพ

เช่น แผนภูมิ ตาราง แผนที่ เป็นต้น

☺การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ☺

คือ การสื่อสารที่ผู้ส่งสารสามารถส่งสารผ่านสื่อได้อย่างเหมาะสมกับผู้รับสาร สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

1. วัตถุประสงค์ในการสื่อสาร
2. เนื้อหาสาระที่ต้องการส่ง
3. ประเภทและคุณสมบัติของสื่อ

4. รายละเอียดเกี่ยวกับผู้รับสาร

4.1 ทักษะในการสื่อสาร (communication skills)

4.2 ทัศนคติ (attitudes)

4.3 ความรู้ (knowledge)

4.4 ระบบสังคม (social system) ของคู่สื่อสาร

4.5 พื้นฐานทางวัฒนธรรม (culture)

5. ศักยภาพของผู้ส่งสาร

6. จิตวิทยาการสื่อสาร

☺วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร☺

➡ ตามทรรศนะของเบอร์โล

1. วัตถุประสงค์ “โดยใคร” (The “who” of purpose)

- พิจารณาว่าคู่สื่อสารมีวัตถุประสงค์อะไรจากการสื่อสาร

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารและผู้รับสาร

วัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร	วัตถุประสงค์ของผู้รับสาร
1. เพื่อบอกหรือแจ้งให้ทราบ (To Inform)	1. เพื่อทราบ (To understand)
2. เพื่อสอนหรือให้การศึกษา (To Teach or Educate)	2. เพื่อศึกษา (To Learn)
3. เพื่อสร้างความพอใจหรือให้ความบันเทิง (To Please or Entertain)	3. เพื่อหาความสุขสบายใจ (To Enjoy)
4. เพื่อเสนอหรือชักจูงใจ (To Propose or Persuade)	4. เพื่อกระทำหรือตัดสินใจ (To Dispose of Decide)

2. วัตถุประสงค์ “อย่างไร” (The “how” purpose)

- พิจารณาวัตถุประสงค์ของการสื่อสารโดยพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารว่าเกิดขึ้น “อย่างไร” หรือก่อให้เกิดผลโดยตรง/อ้อม

2.1 วัตถุประสงค์ที่เกิดผลทันที(consummatory purpose)

คือ วัตถุประสงค์ของการสื่อสารที่เกิดผลต่อคู่สื่อสารได้โดยตรง

2.2 วัตถุประสงค์ที่ใช้เป็นเครื่องมือ (instumental purpose)

คือ วัตถุประสงค์ที่ผู้ส่งสารไม่ได้หวังให้เกิดผลโดยตรงและทันทีแต่ต้องการให้ผู้รับสารนำข้อมูลที่ได้รับไปเป็นจุดเริ่มต้น/เป็นเครื่องมือต่อไป

☺ประเภทของการสื่อสาร☺

1. การแบ่งประเภทโดยใช้จำนวนผู้สื่อสารเป็นเกณฑ์

1.1 การสื่อสารภายในบุคคล (Intrapersonal communication)

1.2 การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal communication)

1.3 การสื่อสารกลุ่มเล็ก (Small group communication) 3 - 12 คน

1.4 การสื่อสารกลุ่มใหญ่ (Large group communication) >12 คน

1.5 การสื่อสารในที่สาธารณะ (Public communication)

1.6 การสื่อสารในองค์การ (Organizational communication)

1.7 การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural communication)

1.8 การสื่อสารมวลชน (Mass communication)

1.9 การสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ (Computer-mediated communication/ Virtual communication)

2. การแบ่งประเภทโดยใช้ภาษาเป็นเกณฑ์

2.1 การสื่อสารโดยใช้วัจนภาษา (Verbal communication)

2.2 การสื่อสารโดยใช้อวัจนภาษา (Nonverbal communication)

2.2.1 ภาษาท่าทางหรือการเคลื่อนไหวทางกาย

2.2.2 ปริภาษา (สิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่หรือพร้อมกันกับภาษาพูดและภาษาเขียน)

2.2.3 การแสดงออกหรือการแสดงตน (การแต่งกาย อิริยาบถของร่างกาย การสัมผัส การให้ความสำคัญเรื่องเวลา)

2.2.4 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (ระยะห่างระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ความสว่าง อุณหภูมิ สี กลิ่น ฯลฯ)

3. การแบ่งประเภทโดยใช้การเห็นหน้าระหว่างคู่สื่อสารเป็นเกณฑ์

3.1 การสื่อสารแบบเห็นหน้าหรือการเผชิญหน้า

(Face-to-face communication)

3.2 การสื่อสารแบบไม่เห็นหน้าหรือการสื่อสารโดยผ่านสื่อ

(Interposed communication)

The End